

Riktlinjer för Sundbybergs globala

Bakgrund

Dåvarande barn- och utbildningsnämnden beslutade 2009-03-03 att inrätta Sundbybergs Globala som en central funktion på förvaltningsnivå, med ansvar för studiehandledning för nyanlända och modersmålsundervisning för alla elever som har rätt till det.

Uppdraget

Sundbybergs Globalas uppdrag innebär att anordna studiehandledning på elevers modersmål, under den tid de är nyanlända samt att anordna ordinarie modersmålsundervisning (enligt timplanen och utifrån kursplanens kunskapskrav) för de som har rätt till det och som ansöker om det. Modersmålsundervisning ges i den omfattning som föreskrivs i den nationella timplanen, och är inte att betrakta som en specifik introduktionsinsats. Alla elever som har ett annat modersmål än svenska, och använder det som dagligt umgängesspråk i hemmet, har rätt till modersmålsundervisning.

Inom enheten organiseras samtliga lärare som undervisar i modersmål och studiehandledning. Enheten leds av en enhetschef.

Mottagande av nyanlända

Enhetschef ansvarar i samarbete med övriga myndigheter säkerställa huruvida barnet/eleven är folkbokförd i Sundbyberg för att ha rätt till undervisningen, med undantag papperslösa. Sundbybergs Globala ansvarar för det första introduktionssamtalet, och beslutar därefter, i samråd med respektive skolas rektor om elevens skolplacering.

Enligt skollagen (3 kap. § 12a) är definitionen av nyanländ, att eleven har varit bosatt utomlands men är nu bosatt i landet och har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år. En elev ska inte anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

Sundbybergs stad har tagit fram ”Handlingsplan för nyanlända elevers lärande i grundskolan” där Sundbybergs Globala är en aktiv del. Handlingsplanen har utarbetats för att skapa likvärdiga förutsättningar för alla elever som går i våra kommunala grundskolor. Utgångspunkten är att en nyanlända elev har en vistelse i ordinarie klass redan från första dagen, och att omfattning av tid i klassen gradvis ökar.

Alla nyanlända barn och ungdomar har rätt till skolgång, och kommunen har därmed en skyldighet att trygga elevernas tillgång till utbildning. Skolorna och staden ansvarar för att erbjuda en effektiv och likvärdig utbildning till alla elever. Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet.

Handlingsplanen utgår från Skolverkets Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever (2008). De allmänna råden fungerar som ett stöd till hur skolans författningar (lagar, förordningar och föreskrifter) ska tolkas.

Villkor och förhållanden, avseende vistelsen i Sverige, ser väldigt olika ut för många nyanlända. Många har permanent uppehållstillstånd redan vid ankomsten till Sverige, en del nyanlända är asylsökande eller har fått uppehållstillstånd efter en längre tids väntan på t.ex. flyktingförläggning.

Detta innebär att ett barn eller en ung person som kommer till en skola i Sundbyberg kan komma direkt från ett annat land, men kan också ha vistats i Sverige under längre eller kortare tid. Det gör att förutsättningarna och behoven kan se väldigt olika ut. Vidare påverkas nyanlända elevers skolsituation, liksom andra elever, av tidigare skolbakgrund samt hemförhållanden.

Det första mötet med eleven och elevens föräldrar är betydelsefullt för det fortsatta samarbetet. Forskning visar bland annat att goda föräldrakontakter har stor betydelse för elevens möjlighet att lyckas bra i skolan. Det första intrycket av skolan är således en markant del av helhetsintrycket, det är därför särskilt viktigt att skolan på ett tydligt och respektfullt sätt förmedlar vilka nationella mål som finns och hur man arbetar för att nå dessa mål.

Introduktionssamtalen på Sundbybergs Globala med de nyanlända eleverna och deras vårdnadshavare är betydelsefullt utifrån aspekten att den första bilden av det svenska skolsystemet förmedlas. Vårdnadshavarna kan ta tillfället i akt, om ett förtroende byggs upp med barnets blivande modersmållärare, att ställa mer personliga frågor kring det svenska samhället och dess demokratiska värdegrund.

Modersmål, förstaspråk

För att få modersmålsundervisning ska en eller båda föräldrar/vårdnadshavare ha ett annat språk än svenska som sitt modersmål och använda språket i sitt dagliga umgänge med barnet. Eleven ska ha grundläggande kunskaper i modersmålet, minoritetsspråken är undantagna detta. Modersmålsundervisningen är inte en nybörjarutbildning. Kraven på grundläggande kunskaper gäller även adoptivbarn.

Flerspråkiga barn i förskolan och förskoleklassen ska ha möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Elever i grundskolan, specialskolan, sameskolan och grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan har om vissa förutsättningar är uppfyllda rätt till modersmålsundervisning. Elever, som tillhör någon av de nationella minoriteterna, har utökad rätt till modersmålsundervisning. De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Huvudmannen är skyldig att anordna modersmålsundervisning om det finns minst fem elever som har rätt till undervisningen och att dessa elever önskar att få

undervisning i språket samt att det finns en lämplig lärare (Skolförordningen 5 kap 10 §).

Modersmålsundervisningen är ett frivilligt ämne men om vårdnadshavaren har ansökt om undervisning, rektor beviljat det och det finns en lämplig lärare på Sundbybergs Globala, blir undervisningen obligatorisk med närvaroplikt och ämnet är omdömes- och betygsgivande.

Upplägget av modersmålsundervisningen är varierande beroende på gruppens sammanställning och eleverna kunskapsnivå.

Läsa modersmål som andraspråk, nationella minoritetsspråken

Från och med 1 juli 2015 får elever som tillhör de nationella minoriteterna utökad rätt till undervisning i modersmål. Dessa minoritetsspråk är: finska, jiddisch, meänkieli, romani chip och samiska. Eleverna behöver inte ha grundläggande kunskaper i språket, det räcker att de tillhör minoritetsgruppen.

Judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar är nationella minoriteter i Sverige. Från den 1 juli 2015 har elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna utökad rätt till undervisning i modersmål. Detta gäller i grundskolan, specialskolan, sameskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Studiehandledning

Studiehandledning på modersmålet kan ges antingen i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller i form av särskilt stöd.

Extra anpassning – Om det endast är språket som är nyckeln till elevens fortsatta kunskapsutveckling, så räknas studiehandledning som en extra anpassning och skrivs därmed in i elevens IUP (skollagen 3 kap. 2 § och 5a §). Kan ges under de 4 åren som eleven räknas som nyanländ.

Särskilt stöd – Om skolan bedömer att insatserna är av sådan ingripande karaktär att det inte enbart är språket som hindrar elevens kunskapsutveckling, behöver elevens behov utredas av skolan. Om studiehandledning då är en del av insatsen, ska detta skrivas in som en av åtgärderna i elevens åtgärdsprogram (skollagen 3 kap.6-12 §).

En elev som inte klarar att följa undervisningen på svenska har rätt att få stöd i form av studiehandledning på sitt modersmål, om eleven riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i ett eller flera ämnen.

Bestämmelser om studiehandledning på modersmålet

Studiehandledning på modersmålet regleras i 5 kap. 4 § skolförordningen:

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning

på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl.

Motsvarande bestämmelse finns i 9 kap. 9 § gymnasieförordningen.

Läs mer om när studiehandedning på modersmålet kan ges som extra anpassning eller när det ska ges som särskilt stöd, sidan 16 i Skolverkets publikation:

Sundbybergs Globalas finansiering

Sedan 2016 har Sundbybergs Globala gått över till att vara volymbaserad.

Bilaga författningsbestämmelser; Skollagen (SFS 2010:800) och Skolförordningen (2011:185)

Elevers rätt till stöd (skollagen)

3 kap 8 § Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt.

Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

3 kap 9 § Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan.

3 kap 10 § För en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Elevers rätt till studiehandledning på sitt modersmål (skolförordningen)

5 kap 4 § En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl.

Elever rätt till modersmålsundervisning (skollagen; ytterligare bestämmelser om modersmål finns i skolförordningen)

10 kap 7 § En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.